

Mezuniyete ramak kala hemşirelik öğrencilerinin mesleki algıları: Nitel bir çalışma

Professional perceptions of nursing students that are about to graduated: A qualitative study

Tuğba Bilgehan¹, Bahar İnkaya²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları AD, tgb.bilgehan@gmail.com, 0000-0002-3326-776X

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları AD, bahar_inkaya@yahoo.com.tr, 0000-0002-9151-6795

ÖZ

Giriş ve Amaç: Öğrencilerin meslek algılarını geliştirmek için meslek algısını arttırmaya yönelik güdülenmelerini sağlamak önemlidir. Meslek algısına ilişkin ilk oluşumun üniversite döneminde başladığı göz önünde bulundurulduğunda, hemşirelik öğrencilerinin temel eğitim sürecinde olumlu mesleki algı edinmeleri önemli görülmektedir. Bu çalışmada mezuniyete ramak kala hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği algılarını belirlemek amacıyla nitel olarak yapılmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Araştırmanın evrenini Ankara'da bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı'nda öğrenim gören son sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma örneklemini çalışmaya katılmayı kabul eden 32 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında öğrencilerin kendilerinin çizdikleri resimler ve resimlere dayalı kendi tanımlamaları bir arada kullanılmıştır. Veriler, tümevarım bakış açısıyla analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesi elde kodlama ile araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Araştırma verileri çözümlendiğinde, öğrencilerin mesleki algılarına yönelik 2 ana kategori belirlendi. Birinci kategori de: imaj, şifa, melek, bakım, şefkat, erkek hemşire; ikinci kategoride: kariyer, meslek-bilim, iletişim yer almıştır. Verilerin imaj ve kariyer ana temaları altında toplandığı belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerin en çok kullandıkları alt tema şifa olmuştur. Şifa temasının ardından melek, bakım, şefkat ve erkek hemşire temaları gelmiştir. Kariyer ana temasının alt temaları ise meslek ve iletişim olmuştur. **Sonuç:** Çalışmanın bulguları hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarının genellikle olumlu yönde olduğunu göstermiştir. Bu sonuç hemşirelik mesleği adına sevindiricidir.

Anahtar Kelimeler:
Hemşirelik Öğrencisi; Meslek Algısı; Kalitatif Çalışma; Hemşirelik.

Key Words:
Nursing Student; Perception Of Profession; A Qualitative Study; Nursing.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları AD, tgb. bilgehan@gmail.com.

Gönderme Tarihi/Received Date:
02.06.2020

Kabul Tarihi/Accepted Date:
06.05.2021

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
01.06.2021

ABSTRACT

Objective: It is important to motivate students to increase their perception of profession in order to improve their perception of profession. It is important for vocational students to acquire professional perception in the education process, which can be considered at the beginning of the first formation in the university period. This class was conducted qualitatively to determine nursing profession perceptions of senior nursing students close to graduation. **Materials and Method:** The universe of the study was formed by senior nursing students studying in the Nursing Department of a Faculty of Health Sciences in Ankara in the 2019-2020 Academic Year. The research sample consisted of 32 students who agreed to participate in the study. In the collection of research data, the pictures drawn by the students themselves and their own descriptions based on the pictures were used together. Data were analyzed from an inductive perspective. The analysis of the data was carried out by the researchers with hand coding. **Results:** When the research data were analyzed, 2 main categories were determined for students' professional perceptions. In the first category: image, healing, angel, care, compassion, male nurse; the second category: career, profession-science, communication. It was determined that the data were collected under the main themes of image and career. The sub-theme most frequently used by nursing students was healing. After the healing theme, angel, care, compassion and male nurse themes came. The sub-themes of the main theme of career were profession and communication. **Discussion and Conclusion:** The findings of the study showed that nursing students' perceptions of profession are generally positive. This result is pleasing for the nursing profession.

GİRİŞ

Algı, kişilerin bir durumu ya da olayı algılama biçimidir. Bireylerin yaşantıları, kişilikleri, kültürleri ve deneyimleri algı kavramını etkileyebilmektedir (1). Birey, algılama biçimlerine göre gelişen tutum doğrultusunda davranış sergiler (2). Hemşireliği algılama, bireylerin kendilerini, çevrelerini, hemşirelik hakkındaki duygu ve düşüncelerini tanımlamadır. Hemşirelik öğrencileri için

mesleği algılama ise, öğrencilerin kendileri, çevreleri, hemşirelik eğitimini nasıl bulduklarını, hemşirelik ve hemşirelikte var olan durumların uygunluğu hakkında düşüncelerini ve hissettiklerini tanımlar (3).

Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin mezuniyet sonrası mesleğine devam edip etmemeleri ya da severek yapmaları mesleklerini nasıl algıladıklarına bağlıdır (4). Bu sebeple, öğrencilerin hemşirelik mesleğine karşı

istekli, yetenekli ve motive olmalarını sağlamak için, hemşirelik mesleği hakkında gerçek bir algıya sahip olmaları önemli bir yer tutmaktadır (5). Hemşirelerin meslek algıları; motivasyonlarını, performanslarını ve kendileri hakkındaki görüşlerini etkilemektedir. Hemşirelik mesleğini seçen bireylerin mesleği iyi tanımaları, meslek algılarının pozitif olması, mesleği kabullenmeleri ve sevmeleri, mesleğin statüsünün yükselmesi ve ilerlemesi açısından önem taşımaktadır (6).

Öğrencilerin meslek algısını arttırmaya yönelik güdülenmelerini sağlamak meslek algısını geliştirmede önemlidir (7). Meslek algısına ilişkin ilk oluşumun okul yaşamı sırasında başladığı göz önünde bulundurulduğunda, hemşirelik öğrencilerinin temel eğitim sürecinde olumlu mesleki algı edinmeleri, mesleki yaşantılarında nitelikli hizmet sunumuna etki edebileceği için önemli görülmektedir (10). Hemşirelik eğitimi veren akademisyenler, eğitim-öğretim sürecinde, öğrencilerin mesleki kimliğini oluşturmak için birincil sorumluluğa sahiptirler (8).

Hemşirelik öğrencilerinin mesleklerine ilişkin algılarını içeren çalışmalar bulunmaktadır (14,15,16). Olumlu meslek algısının, bireylerin mesleklerini benimsemelerinde, yaşamlarında başarıyı elde etmelerinde ve mesleğin toplumsal gelişimi gibi birçok büyük rolü bulunmaktadır (16). Mesleğin olumsuz algılanması ve imajına ilişkin olumsuz bakış, iş doyumsuzunun düşük olmasına, yüksek tükenmişliğe ve işten ayrılmalara neden olmaktadır ve yapılan çalışmalar bu bulguları desteklemektedir (11,12,13).

Nitel araştırmaların yanında, öğrencilerin hemşirelik mesleğini nasıl algıladıklarını ve algılarını nasıl sembolleştirdiklerini anlamak için daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerin meslek algılarını belirlemek için resim çizdirme ve çizdikleri resimler hakkında yorumlarını yazmaları şeklinde bir çalışma yöntemi ile literatüre katkı sağlanabilir. Öğrenciler mesleklerini nasıl algıladıklarına dair resim çizerken duygularını daha rahat ifade edebilirler ve meslekleriyle ilgili içinde bulundukları algıları simgeleyen biçim ve içerik gibi özellikleri bilinçdışı bir şekilde ifade edebilirler. Böylelikle mesleğe bakış açısını kendi yorumuyla daha rahat ortaya koyabilirler. Bu noktadan hareketle bu çalışma mezun olmalarına ramak kalan bir grup hemşirelik öğrencisinin meslek algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama ile ilgili çizdikleri resimlerde hangi sembollerle kendilerini ifade etmişlerdir?

Son sınıf hemşirelik öğrencilerin hemşirelik mesleklerini algılama ile ilgili çizdikleri resimlerde kullandıkları semboller cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Son sınıf hemşirelik öğrencileri hemşirelik mesleklerini algılama ile ilgili çizdikleri resimleri hangi cümlelerle ifade etmektedir?

Bu araştırma, mezun olmalarına çok az bir süre kalmış olan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının belirlenmesi amacı ile nitel araştırma olarak yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Nitel araştırma görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, temelde yorumlamacı, post modern ve anlamacı bilim felsefesi bulunan bir araştırma türüdür. Algıların ve olayların doğal bir ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde açıklanmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Literatür taraması neticesinde araştırmanın veri toplama yöntemi şekillendirilmiştir (17). Bu araştırma, son sınıf hemşirelik öğrencilerinin “hemşirelik mesleği” kavramına ilişkin algılarını, yaptıkları resimler ve tanımlama yoluyla inceleyen nitel bir çalışmadır. İki teknik kullanılarak kavramlar bütünlüştürilmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerden toplanan resimler nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu analiz türünde araştırmacılar metnin veya belgenin içeriğinin irdelenmesini sağlamak için verileri kategorilere ayırarak alt ve üst sınıflamalar yapmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 2019-2020 Öğretim yılında öğrenim gören son sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür (n=32). Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı sayısı, veri doygunluğuna göre belirlenip gönüllülük esasına dayalı olarak 34 öğrenciden veri toplanmıştır. Katılımcılardan 2 öğrencinin yorumları olmadığı için çalışma dışı bırakılmış, çalışmada verilerin analizi 32 katılımcıya ait resim ve tanımlamalar ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %55.2 (n=18) kadın, %44.8 (n=14) erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Araştırmadan bir hafta öncesinde öğrencilere araştırma ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmanın yapıldığı tarihte

Halk Sağlığı Hemşireliği dersi uygulaması kapsamında okulda olan öğrencilere uygun bir derslik ayarlanarak A4 kağıt verilmiş ve resim çizmeden önce isim belirtmeden cinsiyet ve yaşlarını yazmaları istenmiştir. Öğrencilere “Hemşirelik mesleği senin için ne anlam ifade etmektedir? Sorusu sorulmuş ve bu soruya ilişkin resim ve tanımlama cümlesi yazmaları için 45 dakika süre verilmiştir. Veriler toplandıktan sonra araştırmacı tarafından çözümleme yapılmıştır. Veriler, tümevarım bakış açısı ve içerik analizi ile yorumlanmıştır. Tümevarım analizi yaklaşımı, kodlama yapılarak verilerin kategorilere ayrılması, bu kategoriler arasındaki ilişkilerin ortaya konulması ve buna dayalı olarak kategoriler ve alt kategorilerden bir bütüne ulaşılmasını içerir. Araştırmada veri analizindeki temel nokta verilerin içlerinde barındırdıkları kategorik etiketlerin oluşturulmasıdır(17). İçerik analizinde ise belgenin içeriğinin incelenmesi gerekmektedir. Bunun için veriler kodlanmış, kategoriler oluşturulmuştur. Bu süreç araştırmacılar tarafından bir uzmandan destek alınarak elde kodlama olarak yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından öğrencilerin çizmiş olduğu resimler (toplam 32 resim) ve resim ile ilgili yazdıkları değerlendirilerek incelenmiştir. Resimlerdeki semboller ve renkler listelenmiştir. Bu aşamadan sonra sembollerin ortak özellikleri göz önüne alınarak uygun kategoriler belirlenmiştir. Öğrencilerin resim teması hemşirelik olduğu için, kategorilendirmede öncelikli olarak hemşirelik ve hemşirelik ile ilgili olan şekiller ön plana alınmış, daha sonra resimlerde kullanılan semboller sıklık derecesine göre kategorilendirme içerisine dâhil edilmiştir. Benzeşen kodlar bir araya getirilerek, belli sayıda kategoriye indirgenmiştir. Veriler tümevarım analiz yaklaşımı ile kategorilere ayrılmış ve sayısal hale getirilerek sunulmuştur. Son olarak, kategoriler ve alt kategoriler bütüncül bir resme ulaşarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Kategorilerin içerisine dâhil olan sembollerin sıralaması öğrencilerin ifadelerindeki sıklık düzeyine göre yapılmıştır. Tüm bu süreçler iki alan uzmanıyla iş birliği sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma kitabı rehber olarak kullanılmıştır (18).

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 16.10.2019-42 tarih ve karar no ile etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca bölüm başkanlığından da yazılı izin alınmıştır. Gönüllük ve isteklilik esasına göre katılım sağlanmış ve araştırma konusu hakkında öğrencilere bilgi verilerek gönüllü onam formu alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin 20'si kadın, 12'si erkek öğrenciden oluşmuştur. Öğrencilerin yaş ortalaması

22'dir. Toplanan veriler incelendiğinde, resimlerde erkek öğrencilerin hemşire figürünü çizerken “erkek” kadın öğrencilerin ise “kadın” figürü kullandığı görülmüştür. Öğrenciler hemşirelik mesleğini sembolize ederken benzer cümle ve tanımlamalar yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin mesleki algılarına yönelik 2 ana kategori belirlendi. Birinci kategori de: imaj, şifa, melek, bakım, şefkat, erkek hemşire; ikinci kategoride: kariyer, meslek-bilim, iletişim yer almıştır. Ana kategoriler ve aldıkları isimler şöyledir:

Birinci Kategori:

İmaj

Öğrencilerin meslek algı ve imajlarından en çok yazdıkları ve resimlere döktükleri alt tema şifa oldu. Ardından melek, bakım, şefkat ve erkek hemşire temaları geldi. Öğrencilerin çoğu hemşirelikle melek sembolünü birlikte çizmişlerdir. Bu alt temalarla ilgili öğrencilerin yazdığı cümleler şöyledi:

Şifa

“Hemşirelik; lise yıllarımdan beri hayalini kurduğum tek şeydi. İnsanlara şifa dağıtmak, merhametle bakım yapmak, bilimin ışığından ilerleyerek meleşime katkı yapmak amaçlarım arasında yer alıyor.” (Şekil 1. Kadın öğrenci, 12. katılımcı)

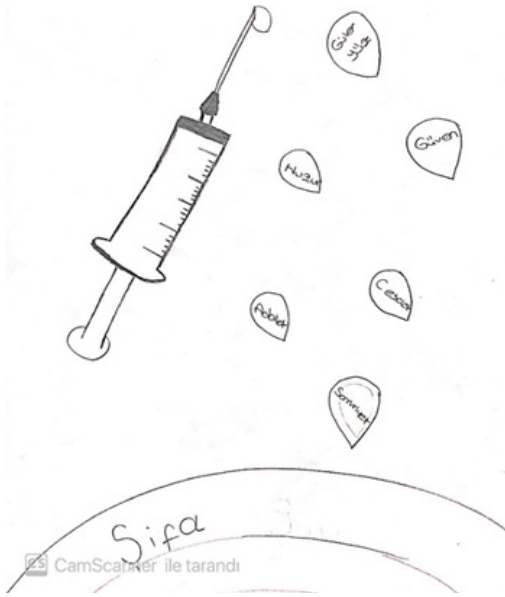
Şekil 1. Kadın öğrenci, 12. Katılımcı

“.....Hemşirelik; verdiği bakım ve tedavinin içinde gülyüz, merhamet ve şifa dağıtan meslektir. Bütüncül bakım vermektir.” (Şekil 2. Kadın öğrenci, 21. katılımcı)

“Hemşirelik, hastası için her türlü fedakarlığı yapan ve şifa dağıtan bir meslek.” Ancak bazen de bağımlı olduğu için istediği gibi mesleğini yapamayan bir grup.” (Erkek öğrenci, 8. katılımcı)

Melek

“Hemşirelik kutsal, empati gerektiren, manevi değerler çok yüksek olduğu, bakım veren bir meslektir.” Hasta

Şekil 2. Kadın öğrenci, 21. katılımcı

ya da yakının "Allah razı olsun." sözüyle yorgunluğun geçtiği nadir mesleklerden biridir." Hemşirelik melek gibi görünmeden insanların elini tutmaktır." (Kadın öğrenci, 19. Katılımcı)

"Hemşirelik; yardım etmek, ışık tutmaktır. Hemşire melektir. Hasta ve ailesi ile iyi bir iletişim kurmaktır." (Kadın öğrenci, 15. katılımcı)

".....Elinde sihirli değneği olan, ışık saçan ve yardım eden bir melek." (Kadın öğrenci, 23. Katılımcı)

Bakım

"Bu resimle hemşireliğin koruyucu özelliğini anlatmak istedim. Aile ve toplum üzerindeki koruyuculuk ve bakım görevimizi bir el olarak çizdim." (Kadın öğrenci, 6. Katılımcı)

"Hemşirelik= bakım farklı bir görüş olamaz." (Erkek öğrenci, 17. katılımcı)

"Bireylere güler yüzle, samimiyetle iyilik dağıtmak, huzur ve bakım vermektir....." (Kadın öğrenci, 2. Katılımcı)

Şefkat

"Hemşirelerin hastalara varlıklarıyla şefkat, huzur, şifa verdiğini ve bunların hepsinin emek olduğunu söyleyebilirim. (Kadın öğrenci, 30. katılımcı)

"Hastalara anne şefkati ile yaklaşan kutsal bir meslektir." (Kadın öğrenci, 23. katılımcı)

Erkek Hemşire

"Hemşirelik insan hayatına dokunan, yardıma muhtaç insanlara yardım eli uzatan değerli bir meslektir. Erkekler bu meslekte kesinlikle var olmalıdır." (Erkek öğrenci, 18. katılımcı)

".....Erkeklerin de gayet iyi yapabildiği güzel bir meslek." (Şekil 3. Erkek öğrenci, 9. katılımcı)

Öğrencilerden birkaçının ise kategorilere girmemekle birlikte hemşirelik mesleğinin çalışma şartlarının ve saatlerinin olumsuz olmasından bahsettiği görülmüştür.

Şekil 3. Erkek öğrenci, 9. katılımcı

İkinci Kategori

Kariyer

Öğrencilerin en çok atıfta buldukları kavram "meslek" oldu. Ardından meslek ve iletişim alt temaları geldi. Öğrencilerin hemşirelik mesleğini bilim olarak kabul etmesi ve bunu ifade etmesi bu çalışmanın önem arz eden sonuçlardan biri oldu. Öğrencilerin bu alt tema ile ilgili ifadeleri şöyle oldu:

Meslek- Bilim

"Hemşirelik renkli dünyaların güzel kalpli insanlarıdır." Hemşirelik bilimdir, meslektir." (Erkek öğrenci, 25. katılımcı)

“Hemşirelik zor şartlar altında, bazen olumsuz koşullara rağmen, insanlara hizmet etmek ve onların hayatını değiştirmektir. Bunu yaparken de araştırmaya ve öğrenmeye devam etmektir.” (Erkek öğrenci, 9. katılımcı)

“Hemşirelik akademik hayat uzanan, hastaların karanlık dünyalarına ışık tutan bir meslektir.” (Şekil 4. Kadın öğrenci, 23. katılımcı)

Şekil 4. Kadın öğrenci, 23. katılımcı

“.....Maaş karşılığında yapılan insan hayatına dokunan profesyonel bir meslek.” (Erkek öğrenci, 17. katılımcı)

İletişim

“Hemşirelik benim için hayatın her alanında insanlara uzatılmış yardım eli. Hemşirelik iletişim demektir.” (Şekil 5. Kadın öğrenci, 14. Katılımcı)

Şekil 5. Kadın öğrenci, 14. Katılımcı

“İyi bir iletişim olmadan hemşirelik doğru ve profesyonelle yapılamaz. Bu nedenle hemşirelik doğru iletişim demektir.”

TARTIŞMA VE SONUÇ

Mezun olmalarına ramak kala öğrencilerin mesleğe ilişkin algıları ile yapılan nitel çalışmanın sonuçlarına göre iki ana kategori, imaj ve kariyer olmuştur. Öğrencilerin tamamına yakınının olumlu ifade içeren metin ve resimler kullandıkları görülmüştür. Bu sonuç hemşirelik mesleğinin geçmişten günümüze geldiği noktanın istendik düzeye doğru gittiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

İmaj, bir konu ile alakalı, üzerinde etki oluşturulması istenen topluluğun tanımladığı, hatırladığı ve onunla ilişkilendirdiği anlamların tamamıdır (19). Hemşirelik imajı ise meslek üyelerinin iş performanslarını, işten ayrılma düşüncelerini, mesleki konumlarını, sağlığa yönelik bakımı geliştirme yeteneklerini etkileyen bir faktördür (20). Toplumda hemşireliğin prestijini arttırmak, hizmet kalitesi ve çalışan memnuniyetini

üst düzeye çıkartmak için hemşirelik imajı önemli bir faktördür (21). Bu tanımlardan yola çıkarak bizim öğrencilerimizin hemşirelik imajını şifa, melek, bakım, şefkat ve erkek hemşire olarak beş alt kategoride sınıfladığını söyleyebiliriz. Temaların çoğunun olumlu olması sevindiricidir. Literatür, hemşirelik öğrencilerinin mesleğe olumlu bakış açısı sergilemesinin aldıkları eğitimin müfredat programı ile yakından ilişkili olduğu ve öğrencilerin 1.sınıftan 4. Sınıfa kadar meslekle ilgili algılarının olumlu yönde değiştiğini göstermiştir (7,22,23). Yapılan farklı çalışmalarda ise öğrencilerin meslek algı ve imajlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir (13,24,25). Bu anlamda çalışma sonuçlarımız literatür ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar hemşirelik müfredatının iyi olduğu ve öğrencilerin meslek imajlarının lisans eğitimi süresince olumlu yönde etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca Özmen ve Çetinkaya'nın çalışmasında da öğrenciler hemşirelik mesleğini hayat kurtarıcı, sevgi, melek gibi figürler ve ifadelerle tanımlamışlardır. Bu çalışmanın Türkiye 'de yapılan bir çalışma olması ve sonuçlarımızın benzerlik göstermesi mesleğimizin olumlu imajı adına sevindirici olarak yorumlanabilir (26). Bu çalışmada öğrenciler hemşireliği melek ve şifa kavramları ile tanımlamışlardır. Bu kavramlar geçmişten günümüze hemşirelerin yaptığı mesleğin ne kadar kutsal olduğunun bir göstergesi olarak görülebilir. Bununla birlikte toplumda geleneksel olarak devam eden melek algısının öğrenci hemşirelerde öne çıkması olumsuz olarak da değerlendirilebilir. Böyle bir algı bilimsel bir meslek olma, profesyonellik gibi kavramlarla ters düşmekte bu kavramları gölgeleyebilmektedir.

Öğrencilerin bakım kavramını algılamaları ile ilgili yapılan bir çalışmada hemşire öğrenciler bakımı; insanlara yardım etme, sağlığı sürdürme, hastalıkları önleme olarak tanımlamıştır (27). Farklı çalışmalarda da öğrenciler hemşireliği “bakım veren, merhametli ve yardım eden” olarak tanımlamıştır (28,29,30). Gençlerin hemşirelik mesleğine algılarının incelendiği bir çalışmada hemşirelik; bakım veren, fedakâr ve kadın mesleği olarak tanımlanmıştır (31). Gençlerin hemşirelik mesleğini daha çok tercih etmeleri için hemşirelik mesleğine farklı platformlarda yer verilerek daha sık anlatılması ve kariyer fırsatlarının tanıtılmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Young çalışmasında (2019) mentör ve öğretim üyelerine hemşire öğrencilerin en önemli özellikleri sorulmuş, samimiyet ve şefkat ilk sırada gelmiştir. Bu durum sonuçlarımız ile uyumlu olup, öğrenci hemşirelerde bu görüşleri destekler biçimde şefkat algısının öne çıkmış olduğu söylenebilir (32).

Çalışmamızda erkek öğrenciler, erkek cinsiyetin hemşirelikte olması gerektiğini savunmuş ve hemşireliği “erkek hemşire” figürü ile resmetmiştir. Yılmaz'ın erkek hemşire öğrencilerin meslek algısına yönelik yaptığı

çalışmada öğrencilerin bilinçli olarak hemşireliği seçmediği belirlenmiştir (33). Günümüzde bu durum geçerliliğini kaybetmiş, erkek öğrencilerin de bilinçli olarak hemşireliği seçtiği görülmüştür. Abbas'ın (2017) çalışmasında sosyokültürel olarak hemşireliğin kadın mesleği olduğu ve erkek cinsiyetin bu nedenle zor kabul gördüğü belirtilmiştir (30). Çınar ve Olgun (2013) ise çalışmasında erkek hemşirenin mesleğin profesyonelleşmesinde ve toplumda statüsünün artmasına yardımcı olacağı belirtilmiştir (34). Günümüzde hemşirelik mesleğini seçen erkek öğrenci sayısında artış, iş bulma imkanının fazla olması gibi nedenlerle cinsiyet eşitsizliği gün geçtikçe azalmakta bu durum hemşirelik mesleğinin imajına olumlu olarak yansımaktadır. Çalışmamızdaki erkek öğrencilerin de hemşirelik figürünü "erkek" olarak resmetmesi hemşirelik mesleğinin erkek cinsiyetini kabul ettiğinin göstergesi olabilir.

Meslek, belli bir seviyede eğitim, bilgi, beceri ve diploma gerektiren statü, itibar ve gelir kazandıran faaliyetler bütünüdür. Bireyin yaşamı boyunca devam edecek bir proje ve yaşamdan keyif almamızı sağlayacak en önemli uğraştır (35). Hemşirelerle yapılan kalitatif bir çalışmada "hemşirelik mesleğine ne/neler güç kazandırır?" sorusu sorulmuş, hemşirelik mesleğinin güç kazanabilmesi için en önemli temalardan biri iletişim olarak belirlenmiştir (36).

Bu çalışmada öğrenciler hemşirelik mesleğini "bilim" olarak tanımladılar. Lisans döneminde bulunan öğrencilerde mesleğin bu kavramı çağrıştırmaması oldukça gurur vericidir. Ayrıca farklı düzeylerde yapılan hemşirelik eğitimi farklı bakış açıları ile çalışan hemşirelerin olmasına neden olmakta bu durumda bilime, araştırmaya yeterli zaman ayıramamaya ve dolaylı olarak mesleki imajın zedelenmesine neden olmaktadır. Bu sorunların çözülmesiyle birlikte öğrencilikten aktif çalışma hayatına geçildiğinde, bilimsel bilgiye dayanarak yapılan bakımla hemşireliğe daha da profesyonellik katacağı düşünülmektedir. Bunun dışında öğrencilere bilim ve akademik kariyer yolunda destek olunması atılması gereken en önemli adımdır.

Dünya ve Türkiye örneklerine bakıldığında Grey's Anatomy, Mucize Doktor gibi çok izlenen dizilerde bile doktor karakterlerin baskın olduğu, hemşirelik mesleğinin yeterince anlatılmadığı görülmektedir. Meslek imajının iyileştirilmesinde kitle iletişim araçlarının etkisi düşünüldüğünde bu anlamda da yapılması gerekenler olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın sonunda öğrencilerin 4 yıl boyunca müfredatta aldıkları eğitim ve sosyo-kültürel etkilerle şekillenen bir meslek algılarının olduğu sonucuna

varılmıştır. Veriler literatüre yer yer benzerlik göstermekle birlikte yeni bir bakış açısı da kazandırmaktadır. Bu sonuçlar hem öğrenciler, hem çalışan hemşireler hem de hemşire akademisyenler için yol gösterici niteliğindedir. Küreselleşme çağında, ciddi bir afet olarak nitelendirilen COVID-19, hemşirelerin kilit konumunu bir kez daha ortaya koymuştur. Pandemi döneminde COVID-19 ile mücadele eden mesleklerin başında yer alan hemşirelerin imajını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlara dayanarak, birinci sınıftan başlayarak öğrenciler için öğretim elemanlarının rehberlik ve danışmanlık yapması, klinik eğitimlerde öğrencilerin desteklenmesi ve mesleki imajın olumlu yönde geliştirilebilmesi rol model olunması önerilebilir. Ayrıca hemşireliğin çeşitli alanlarda profesyonel hizmet verebilen bir meslek olması ve bu durumu öğrencilerin görmesini sağlamak önemlidir. Hizmet içi eğitimlerle hemşirelik mesleğinin imajını geliştirecek programların eklenmesi önerilebilir. Sosyal medya aracılığı ile hemşireliğin sesinin ve öneminin duyurulmasının imajı olumlu yönde etkileyebileceği de bir gerçektir. Son olarak hemşirelik mesleğinde lisans eğitiminin üzerine, uzmanlaşmanın sağlanmasının mesleğimizin prestij ve algısında olumlu değişiklikler yaratacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul Onayı: Araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 16.10.2019-42 tarih ve karar no ile etik kurul onayı alınmıştır

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada yazarlara arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Bu çalışmaya herhangi sponsor destek vermemiştir.

Hasta Onamı: Çalışmada, öğrenciler hakkında veriler toplanırken; ilgili etik ilkeler olan "Bilgilendirilmiş Onam İlkesi", "Gönüllülük İlkesi" ve "Gizliliğin Korunması İlkesi" yerine getirilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Bakan, İ., & Kefe, İ. (2012). Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2, 9-34.
2. Derin, N., Şimşek İlkın, N., & Yayan, H. (2017). Hemşirelerde mesleki bağlılığın mesleki prestijle açıklanması. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 4, 24-37.
3. Çınar Yücel, Ş., Güler, E., Eşer, İ., & Khorshid, L. (2011). İki farklı eğitim sistemi ile öğrenim gören hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 27(3), 1-8.
4. Başkale, H., & Serçekuş, P. (2015). Nursing as career choice: perceptions of Turkish nursing students. Contemp Nurse, 51(1), 5-15. <https://doi.org/10.1080/10376178.2015.1025469>
5. Slay, H. S., & Smith, D. A. (2011). Professional identity construction: using narrative to understand the negotiation of professional and stigmatized cultural identities. Human Relations, 64 (1), 85-107. <https://doi.org/10.1177/0018726710384290>

6. Yılmaz, F., Tiryaki Şen, H., & Demirkaya, F. (2014). Hemşire ve Ebelerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 1(3), 130-139. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2014.130>
7. Denat, Y., Gürol Arslan, G., & Şahbaz, M. (2016). Change in students' perception of profession during nursing education in Turkey: a longitudinal study Journal of Human Sciences, 13 (1), 900-908.
8. Sibandze, B. T. & Scafiu, K.N. (2018). Among nurses, how does education level impact professional values? A systematic review. International nursing review, 65(1), 65-77.
9. Dönmez, R. O., & Ozsoy, S. (2016). Factors influencing development of professional values among nursing students. Pakistan journal of medical sciences, 32(4), 988: <http://dx.doi.org/10.12669/pjms.324.10616>
10. Dimitriadou, M., Papastavrou, E., Efstathiou, G., & Theodorou, M. (2015). Baccalaureate nursing students' perceptions of learning and supervision in the clinical environment. Nursing & health sciences, 17 (2), 236-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2017.03.001>
11. Hung, C. A., Wu, P. L., Liu, N. Y., Hsu, W. Y., Lee, B. O., & Pai, H.C. (2019). The effect of gender-friendliness barriers on perceived image in nursing and caring behaviour among male nursing students. Journal of Clinical nurse, 28(9-10), 1465-1472. <https://doi.org/10.1111/jocn.14693>
12. Cheng, C. H. (2016). Perceptions of nursing image held by third and fourth-year baccalaureate nursing students and related factors. Scholarly Journals, 63, 91-102. <https://doi.org/10.1111/jocn.14693>
13. Kaya, A., & Dalgıç, A.İ. Öğrenci Hemşirelerin Mesleği Algılama Durumları ile Hemşirelik İmajı İlişkisi ve Etkili Faktörler: Kesitsel Bir Çalışma. 2nd International Health Sciences and Life Congress.2019
14. Beattie, M., Smith, A., & Kyle, R.G. (2014). Sadness, socialisation and shifted perceptions: school pupils' stories of a pre-nursing scholarship. Nurse Education Today, 34 (6), 894–898. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2014.01.016>
15. Yurtsal, Z. B., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., & Yavrucu, Ö.K. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. ERÜ Sağlık Bilim Fakültesi Dergisi, 2, 15–25.
16. Akça, E., Sürücü, Ş. G, Akbaş, M., & Şenoğlu, A. (2019). Ebelik öğrencilerinin sosyal zeka düzeyleri ile meslek algıları arasındaki ilişki. Cukurova Medical Journal, 44(2), 621-631. <https://doi.org/10.17826/cumj.4593450>
17. Sönmez, V., & Alacapınar G. (2018). Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Anı Yayıncılık. Ankara, 112-115.
18. Corbin, J., & Straus, A. (2008). Basics of qualitative research, techniques and procedures for developing Grounded Theory. 3th ed. California: SAGE publications; <https://dx.doi.org/10.4135/9781452230153.n7>
19. Semerci, N. (2016). Sağlık işletmelerinde Kurumsal İmajı Belirleyen Faktörler. Journal of Strategic Research in Social Science, 2 (2), 17 -38.
20. Kartal, H., & Kantek F. (2018). Yönetici Hemşirelerde Hemşirelik İmajı Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. Bakırköy Tıp Dergisi, 14, 2190-2197 <https://doi.org/10.5350/BTDMJB.20170322030251>
21. Özdelikara, A., Alkan, S. A., & Boğa, N. M. (2018). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinde Profesyonelliğin Belirlenmesi. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2 (2).
22. Nilsson, A. F., & Silén, C. (2010). "You have to know why": The influence of different curricula on nursing students' perceptions of nursing. Scandinavian Journal of Educational Research. 54(6), 631-642. <https://doi.org/10.1080/00313831.2010.522974>
23. Zhang, M. F., & Petrini, M. A. (2008). Factors influencing Chinese undergraduate nursing students perceptions of the nursing profession. International Nursing Review, 55(3), 274-80. <https://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2008.00634.x>
24. Sezer, T. A., Esenay, F. I, & Korkmaz, G. (2017). Çocuk Hemşirelerinin Mesleki İmajları: Profesyonel mi, Geleneksel mi? Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi, 19 (3), 45-54.
25. Özkan, Z. K., Ünver, S., Avcıbaşı, İ. M., Semerci, R., & Fındık, Ü.Y. (2017). Bir Grup Hemşirelik Öğrencisinin Mesleğe Yönelik İmaj Algısı. Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi, 19 (1), 38 - 47.
26. Özmen, D., & Çetinkaya, A. (2016). Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Algılarına Yönelik Nitel Bir Çalışma Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi, 18(1), 40-52.
27. Petrou, A., Sakellari, E., Psychogiou, M., Karassavidis, S., Imbrahim, S., Savvidis, G., & Sapountzi-Krepia, D. (2017). Nursing students' perceptions of caring: A qualitative approach. International Journal of Caring Science, 10(3), 1148-57.
28. Norman, K. M. (2015). The image of community nursing: implications for future student nurse recruitment. British Journal of Community Nursing, 20 (1), 12–18. <https://doi.org/10.12968/bjcn.2015.20.1.12>
29. Eman, E., Cowman, S., & Edgar, A.A. (2012). Triangulation study: Bahraini nursing students' perceptions of nursing as a career. Journal Nursing Education Practice, 2(3), 81-92. <https://doi.org/10.5430/jnep.v2n3p81>
30. Abbas, S., Zakar, R., & Fischer, F. (2020). Qualitative Study of Socio-Cultural Challenges in the Nursing Profession in Pakistan. BMC Nursing, <https://doi.org/10.21203/rs.2.20814/v2> basımda
31. Glerean, N., Hupli, M., Talman, K., & Haavisto, E. (2017). Young peoples' perceptions of the nursing profession: An integrative review. Nurse Education Today, 57, 95-102. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.07.008>
32. Young, K., Godbold, R., & Wood, P. (2019). Nurses' experiences of learning to care in practice environments: A qualitative study. Nurse education practice, 238, 132-137. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.06.012>
33. Yılmaz, M., & Karadağ, G. (2011). Erkek Öğrenci Hemşireler Hemşirelik Mesleğini Nasıl Algılıyor? Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1).
34. Cinar, D., & Olgun, N. (2013). Klinik uygulamalarda erkek hemşire algısı. Hemşirelikte Eğitim Arştırma Dergisi, 10 (3), 3-6.
35. İnel, S., & Akbulut, Y. (2017). Sağlık Kurumları Yöneticilerinin Profesyonellik Düzeyinin Belirlenmesi. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 20(1), 93-108.
36. Sepasi, R.R., Borhani, F., & Abbaszadeh, A. (2017). Nurses' perception of the strategies to gaining professional power: A qualitative study. Electronic physician, 9(7), 4853. : <http://dx.doi.org/10.19082/4853>
37. Slatyer, S., Coventry, L. L., Twigg, D., & Davis, S. (2016). Professional practice models for nursing: a review of the literature and synthesis of key components. Journal of Nursing Management, 24(2), 139-150. <https://doi.org/10.1111/jonm.12309>